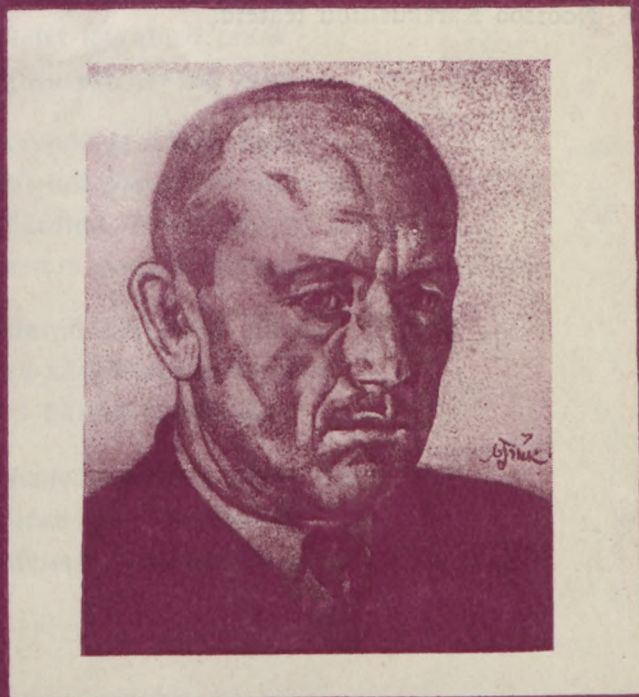

KEVADIK

№ 2

Aprill

1940

S I S U:

1. Bernhard Kangro: Kündja.
2. Heinrich Mark: Norsookarskusliikumine enesekasvatuse- ja elureformiliikumisena.
3. Max Haushofer: Seltsimehelikkusest ja sõprusest.
4. August Rööp: Kuidas koguda koolis „Kevadiku“ tellimisi.
5. A. H. Tammsaare †.
6. Adalbert J. Toom: Eksliibrisest.
7. H. Tallo: Sugestioon enesekasvatuses.
8. E. Noorsoo Karskusliidu teateid.

KEVADIK

Noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakiri

Nõ 2

XVII aastakäik

30. aprillil 1940

BERNARD KANGRO

Kündja

Must kabi vajub nätskes künnivaos,
all pingul naha puusal paisub lihas
ja poripritsmeist laigulisel pihal
aegajalt pingutusest naksub taos.

Hallpruune saviviirge kõrvu laob
tuhm adraleht kui pikas tihkjas vihas,
kui higist määrdind laubal tuhkjas kihar
kui räbal kleepub peenes ähinsaos.

Niisama mõttetuit kul hobu astub,
mees rambind-käsi hoiab adrapääd.
On mulla ligi hämar taevakaar

end surund lamedaks, kuid siiski säääl,
kus ader pöörab sitket savimaad,
üks rahvas tõuseb valgusele vastu.

Noorsookarskusliikumine enesekasvatuse- ja elu-reformiliikumisena *)

Soome kuulus kirjanik Johannes Linnankoski kirjutas vana mehena hümni noorusele. See kõlab nii: „Ilus on elu, kui iga soon on täis tervise kihku! Kui kogu maailm on ees lahti — kui uni ei nõua oma võlga — kui pole tähtsust toidul — kui tõkked murduvad nagu põlend lõngad — kui noor jõud tormab kotka kallale kui hiiglane, naeratus huulil ja hing täis raugematut usku.

Ah noorus, noorus! Ei ole sinu sarnast!

Mina tänan teid, te elu kuldsed jõud, et ma kord olen olnud noor! Ja kahevõrra tänan ma teid, et noorus ei kustu meiega, vaid üha elab — julgena, verevana, täis õnne nagu elu ise!“ — Nii kirjutas vana Linnankoski. Tema kirjaniku-vaist tundis nooruse väärtusi, nooruses peituvaid jõude.

Aga mitte ainult üksikud kirjanikud, vaid suured kasvatajad ja võimsad riigimehed (eriti viimasel ajal) hindavad kõrgelt noorust, nooruse energiat ja noortes peituvaid väärtusi. Kui 1775. a. prantslane Turgot soovitas Louis XIV-le oma kasvatuskorraldust, lubades „kümne aastaga kujundada uue Prantsusmaa, kes oma vaimse arengu, oma ohvrimeeelsuse, oma hääde kommete ja oma isamaa-armastuse poolest on esimene rahvas maailmas“, siis tänapäeval ongi riigijuhid ja valitsused vastu võtnud selle soovituse — tänapäev on muutunud noorte sajandiks. Tänapäeva riigimeestele ei ole ükskõik, kuidas noorus oma energia kulutab, milliste sihtide teenimisele noorus end pühendab. Eriti autoritaarseis riiges, nagu

Saksas, Itaalias ja Nõukogude-Venes, on noorusele pühendatud määratud tähelepanu. Kuid ka demokraatlikud riigid teavad, et noorus asub kord tänapäeva asemele.

Aga mitte ükski riigimeestel ja valitsustel ei ole tähtis, kuidas noorus oma jõu rakendab, vaid veel rohkem tunneb huvi iga ema ja isa, mis tema lapsest saab, kas korralik ja õnnelik kodanik või õnnetu inimene omavalitsuse hoolealusena või vängla müüride vahel.

Eriti aga iga noor ise on huvitatud, mis temast saab. Kui küsitleda noori poisse, siis nad enamikus tahavad saada meremeesteks, ohvitseriks, õpetajaiks, lendureiks — igatahes vahvateks ja tublideks.

Sellepärast tulebki olla valvel, et noore arengu pärast ei tuleks pettumusi noorel enesel, ei tema vanemail, ei riigil ega rahval. Kõigi ühine mure on, et kasvaksid noortest tublid kodanikud.

Meie teame kõik, et noore areng oleneb väga palju sellest, millisesse mõjupiirkonda ta satub. Kooli ja kodu kõrval tähtsamaks kasvatajaks noortele on noorsoo-organisatsioonid. Neid on meil Eestis palju. Täna tutvustan teid Eesti Noorsoo Karskusliiduga ja eesti noorsookarskusliikumise.

Noorsookarskusliikumine on, nagu selle nimetusestki nähtub, esiteks noorsooliikumine ja teiseks karskusliikumine. Selles liikumises on need kaks elementi — noorus ja karskus—liidetud harmoonilisse ühtekuuluvusse, arvestades nooruse psüühilisi vajadusi. E. Noorsoo Karskusliidu kui noorsookarskusliikumist juhtiva ja korraldava keskuse ajakirjas „Kevadik’us“ on piiriteldud

*) Karskusnädalal raadios peetud kõne — lühendatult.

noorsookarskusliikumise ideoloogia järgmiselt: Noorsookarskusliikumine on sisemisest kultuurist hingestatud, sotsiaalsest vastutustundest kantud ja parema tuleviku püüdest õilistatud uue elustiili maksmapanek noorte teotsemises, mis moodustaks vastukaalu tänapäeva elus domineerivale elupõletamisele ja endamürgitamisele.

Kokkuvõtlikult öeldult: noorsookarskusliikumine on noorte enesekasvatuse ja elureformiliikumine.

Vaatleme nüüd veidi ligemalt noorsookarskusliikumise mõiste üksikuid sisuosiseid.

Üheks põhiliseks seisukohaks ja põhipostulaadiks on täiskarskuse nõue. Täiskarskuse ja parajuse üle on palju vaieldud. Siin nimetame ainult lühidalt täiskarskuse nõude iseenesest-mõistetavuse olulimad argumendid:

Suurem osa liigjoomisest on välja kasvanud parajusest. Kõik joomarid algavad parajusega. Keegi ei ole esimest klaasi tõstnud selleks, et joomariks saada. Tahetakse näidata enese tugevust ja enesevalitsemist, kuid ometigi on paljud allamäge läinud. Ja selle võimaluse pärast tuleb parajus ära tõugata, et see võib saada vahesammuks sinu joomisele. Parajuslus on tee joomisele, ja sellepärast tuleb ta kõrvale jätta.

Teiseks on vajalik täiskarskuse nõue ühiskondliku vastutustunde pärast. Foerster ütleb: „See, mida meie esile maname oma joomakommetega, oma mõtlematu kaasatõdemisega, oma kergemeelsete alkoholi-arjumuste, oma mõnudega mängimisega, saab tuhandeile meie nõrgematele kaasinimestele ja kaasnoortele kiirelt liginevaks hukatuseks“. Öeldakse küll — ega nõrkadest iseloomudest pole kasu, sest need langevad niikuinii. Aga miks me kulutame siis miljooneid tervishoiu ja sotsiaalse häaolu

eest? Ometi selleks, et ka nõrku päästa ühiskonnale kasulike liikmete hulka. Tarvis on rohkem ühiskondlikku vastutustunnet, sellepärast asume täiskarskuse seisukohale.

Kolmandaks on oluline otsese eeskujumoment. Eeskujuandmine on karske isiku minimaalne nõue. Eeskuju pääseb mõjule eeskujuandja autoriteedi läbi. Eriti haritlased — nagu kirikuõpetajad, arstid, kooliõpetajad, agronoomid, üliõpilased, üldse isikud, kes töötavad juhtivail kohtadel ja kes targematena on suure autoriteediga, kellest rahvas eeskuju võtab —, kui need annavad karsket eeskuju joomisest keeldumisega, siis sellel on rahva karskendamiseks määratusuur eeskujuandev mõju.

Iseenesest-mõistetavalt on noortel raske oma karskusveendumuse teostamine praeguses joomakombeist läbiimbunud ühiskonnas. Ei ole kerge ühel sugupõlvel välja juurida neid traditioone, mis seltskondlikku ellu on immutatud aastasade jooksul. Kuidas joomakombeid on harrastatud aastasadu tagasi, selleks lubatagu tuua siinkohal mõned näited prof. Bergmanni järgi Upsala Püha Georgi gildi kodukorrast aastast 1450. Need näited kõlavad nii: „...Teisipäeva õhtul peab hingede mälestuseks joodama... Mälestuspeekreid peab arvult üheksa tühjendatama: esimene meie Issanda Jumala, neitsi Maarja ja rüütli püha Georgi auks... Kõik vennad peavad üles tõusma ja laulma, kui seda tervist juuakse... Ja ametikandjad peavad väljas ukse ees vaestele sarvedest ja kannudest õlut pakkuma. Kohe päale selle peavad ametikandjad püha risti, püha Erichi ja püha Olavi mälestuseks kannud täitma. Ja selle päale peavad nad valama kõikide pühade püha Gertrudi ja püha Benedikti mälestuseks... Kes kõrge aujoomise juures üles ei tõuse või maha istub, enne kui ta joonud on, maksab pool ööri.

Kes peekrit täita ei taha, kui seda talle korraldaja või ametikandja käsib, maksab pool ööri...

...Kes vihas mõõga või noa haarab, peab muretsema pool vaati õlut ka siis, kui ta ei ole kahju tekitanud...

...Kes kellegi teise koha päale istub, maksab pool ööri ja ühe vaadi õlut...

...Kes joomalaua ääres magama jääb, peab pool ööri maksma; magab keegi, kui tervist juuakse, siis peab ta terve ööri maksma, ja kaks ööri, kui ta pingile pikali heidab. On kõik gildi ametikandjad ühel ajal väljas, peab igaüks neist muretsema pool vaati õlut...

...Valab keegi õlut teise peekrisse, peab ta ühe ööri maksma.“

Umbes samast ajast (15. sajandist) pärit olev pilkeleht kujutab kloostri-ülema joomist järgmiselt: „Abt võtab kätte kannu hääd õlut ja joob tubli söömu. Siis joob härra abt pühale kirikule, et Jumal seda lunastaks. Teine kord joob härra abt seks, et Jumal talupoegadele hää aasta annaks. Kolmas kord joob ta kõigi vendade pattude ja vigade pärast. Neljas kord joob ta seks, et Baabeli torn ümber ei kukuks. Viies kord on tema rüüppamine Lundi suure toomkiriku kellale, et see katki ei läheks. Nii joob härra abt seitsekümmend seitse korda...“

On loomulik, kui niiviisi aastasadu on kasvatatud rahvasse joomakombeid, kui alkohol seltskondlikus elus teatavale aupaistele on asetatud, siis ei ole kerge noortel teostada oma karskusveendumust. Aga me küsiksime, miks peakski see olema kerge? Just raskuste ületamisega kasvatakse tugevaks. Ahelaid purustades pääsetakse vabadusse. Ja kas on see noorus üldse nooruse nimetust väärt, kes raskusi kartes loobub vabadusest — vabadusest, mida temale karskus annab. Noorkarsklasele ei ole karskus keeld, ei ole väline käsk, ei ole asketism ega loobumine, vaid karskus on vabadus: vabadus oma võimeid maksimumini arendada, vabadus nautida maksimaalselt maailma poolt pakutavat hääd, vabadus oma isikuväärtuse takistamatuks teostamiseks.

Nii ongi karskusnõue noorsookarskusliikumises ainult iseenesestmõistetavaks ja loomulikuks põhipostuladiks, põhiprintsiibiks, põhibaasiks, millest palju tegelikus töös ei räägita, kuid mis annab võimaluse noortel intensiivselt osa saada kultuuri-väärtusist: kunstist, kirjandusest, muusikast, teatrist, teaduslikest väärtusist jne. Nendele väärtuslikele ja arendavatele harrastusaladele noorte juhtimine ja maailmavaate kujundamises noorte abistamine ongi noorsookarskusliikumise pääeesmärgiks.

E. Noorsoo Karskusliidu ettevõttele, kursusel, kongressel, süvipäevil ja muil koosviibimisel käsitletakse võimalikult kõiki kultuurialasid ja maailmavaatelisi küsimusi. Samuti Liidu poolt korraldatud kõne-, deklamatsiooni-, kirjandi-, luuletuse- ja novellivõistlusil on püütud juhtida noorte loovat vaimu väärtuslikule enesearendamise teele. Liidu häälekandja „Kevadik“ püüab noortele näidata võimalusi, kuidas mehine mees r a i u b tee läbi eelarvamuste, harjumuste, vale ja loiduse metsast — selgemasse, avaramasse tulevikku. Maailmavaateliste üksikküsimuste kohta võetakse seisukohti. Poliitiliselt ollakse kindlalt demokraatliku omariikluse alusel. Sotsioloogilisis probleemes orientuurimiseks on „Kevadik“ noori korduvalt püüdnud abistada — noored õppigu tundma elu ja ühiskonda teoorias ja tegelikkuses, ent oldagu iseseisev, argu piiratagu nooruslikku otsiguamplituuti mingisuguse parteidoktriiniga! Omandatagu kindlad seisukohad, siis löödagu kaasa demokraatliku riigihooone ehitamisel. I s a m a a ja r a h v u s l i k k u s e k a k s p ü h a mõistet, mis praegu on tihti vaid sõnakõlksuks ja maskiks, peab sisustama väärse töö ja vaimuga, sest olla peremees oma isamaal ja rahvuslikus riigis ei tähenda õigust ennast hävitada, vaid õigust ennast alal hoida — nii kirjutab ameeriklane Johnson „Kevadiku“ teises aastakäigus. Edasi võetakse seisukohti ja avaldatakse arva-

musi noorsooliikumise, enesekasvatuse, esteetika, spordi ja usuprobleemide kohta. Tugevate iseloomude, kindla ja karastatud karakteriga isiksuste kasvatamine, kes igas olukorras oma põhimõtetele ja veendumustele truuks jäävad — see on Eesti Noorsoo Karskusliidu eesmärk.

Noorte kohus on edasi ehitada

säält, kuhu vanad peatuma jäid, luua ja teha see, mis vajalikku loomata ja tegemata jäi. Tõeliselt rikka alkoholivaba kultuuri ja terve elustiili teostamine — see on meie rahvuslikke suurülesandeid. Ja just noorte kohus on siin otsustavalt tööle hakata, et ennekoike endid sisemiselt rikastada ja tugevdada.

MAX HAUSHOFER

Seltsimehelikkusest ja sõprusest

1.

Sõprus ja seltsimehelikkus on kaks eri nähtust. Iga sõber ei tarvitse olla seltsimees, ja ümberpöörduvalt — iga seltsimees ei tarvitse olla ega olegi sõber.

Seltsimeesteks saadakse mitmesuguste elusuhete tõttu, sõprus aga luuakse omalvalikul. Koolis on kõik klassikaaslased üksteisele seltsimehed. Sõduri seltsimeesteks on ta väeüksuse- või toakaaslased. Koos töötades saadakse tööseltsimeesteks. Ka voorimehed ühisel seisukohal on seltsimehed, kuna nad peavad üheskoos jagama tuult ja vihma, lund ja pakast. See iseloomustabki seltsimehi, et nad üheskoos kannatavad, töötavad ja vahel ka rõõmutsevad. Ühiste elamuste tagajärjel tekib vastastikune usaldus. Tohitakse üksteist „nokkida“, ilma et keegi solvuks; osutatakse üksteisele väikesi teeneid ja abi. Ei keelduta abistamast hädasolevat seltsimeest. Töösuhetes on seltsimehelikkus eriti tugev neil aladel, kus ühistöö on paratamatu, nagu kaevandustes, ehitustöös, laevadel jne. Endistel aegadel, kui reisimine toimus primitiivsemal liiklusvahendil, võis kõnelda reisiseltsimeestest. Moodsail aurikuil ja raudteil on selle asemel tegemist vaid kaasreisijatega, keda võib täiesti ignoreerida, kui nad ei meeldi. Küll aga saadakse reisiseltsimeesteks

näiteks tsiviliseerimata maades üheskoos rännates.

Kõige täiuslikum on seltsimehelikkus sõjas. Sõjakaaslastega satutakse kokku juhuslikult, ilma oma valikuta. Neid tuleb võtta sellistena, nagu nad on, jagada nendega häda ja ohtu. Mõnigi neist võib olla alul täiesti antipaatanne, kuid ühine teenistus isamaa eest, õlg-õla-kõrval ühise vaenlase vastu võitlemine ja ühine tormi ning pakase, palavuse ja vihma, nälja ning janu kannatamine seob inimesi üksteisega — hoolimata kõigist erivusist huvides ja haridusastmes.

Seltsimehelikkus on side, mis ühendab inimesi sageli tugevamini kui sugulus. Ta muutub tugevamaks iga päevaga ja iga vastastikuse teenega.

2.

Oma sõbrad otsime endile ise. Harva otsime neid sugulaste hulgast, sageli aga seltsimeeste keskel; vahel ka mujalt. Sõprus on vastastikune siiras hääsoovlikkus ja piiramatua usaldus, mida kaastab sügav rõõm üksteisega suhtlemisest.

Teatavate ühiste seisukohtade evimine tähtsamais eluküsimusis kuulub sõpruse juure. Kuid sõbrad ei tarvitse hoopiski kõigis asjus ühel arvamisel olla, isegi mitte kõigis tähtsais küsimusis. Poliitilised vastased võivad olla isiklikud sõbrad. Kaks kunstnikku kunstiküsimusis või kaks õpetlast teaduslikul alal võivad asuda eri

seisukohtadel ja siiski olla sõbrad. Ka uskliku ja ateisti vahel on sõprus võimalik. Kuid kunagi ei saa sõpradeks olla inimesed, kes suhtuvad erinevalt õiglusele ja aususele.

Sõprus — ütleb Cicero — ulatub rohketele suhetele. Kõikjal võib teda leida, ükski koht ei luuda teda, kunagi pole ta tülik ega koormaks. Sellega on tahted ühised, et sõprus on südamlähedane vahekorid, mida ei häiri saatuste, positsioonide ega ülesannete erivus.

Milles seisneb sõpruse väär-tus? Kõigepäält vastastikusel toetusel. See toetamine-abistamine on sõprade vahel endastmõistetav, aga ainult seevõrd, kuivõrd ta on vastastikune. Leidub inimesi, kes meeleldi sõprade teeneid võtavad, ilma omaltpoolt midagi vastu andmata, ja vastandiks jälle selliseid, kes alati sõpradele teeneid osutavad, ilma et ise midagi võtaksid. Säärane ebatasakaal pole loomulik ja võib mõjuda sõprusele kahjustavalt.

Sõprusest osutatud teeneid ärgu püütagu mõõta ega rahasse ümber arvata. Oluline pole hoopiski teene rahaline väärtus, vaid see sisemine väärtus, mida omistab teenele ta võtja. Ei saa ju mõõta õnnetusest tabatule pakutud lohutuse väärtust, ei ka innustamise, julgustamise ega siirate näpunäidete ja nõuannete väärtust. Õige sõber on ustavaim nõuandja, kes kahtlejale ütleb, kuidas tuleks toimida. Kuigi see on ainult tema arvamus, on see ometi üks arvamusi lisaks omale. Mis on hää või kuri, seda peab igäiks ise teadma. Kuid selles, mis kasulik või kahjulik, võiakse vahel kahelda. Sellistel puhkudel on sõbra nõuanne tohtu väärtusega. Sõber teab ikka paremini kui me ise, mida inimesed meist mõtleavad, mida nad meilt ootavad ja mida nad meile ette heidavad.

Suurel määral aitab sõprus tõsta ülevaid elamusi ja rõõmu hetki. Kõik, mis elu kaunistab, võib-dab värvilt, sügavuselt ja säralt, kui

seida nauditakse koos hää sõbraga. Sõbra seltsis näeme ja kuuleme maailmast palju rohkem kui üksinda. Tähelepanelikkus teravneb, tuju tõuseb. Võimalusi ja eeldusi meeldivaiks elamusiks näevad kaks ikka hõlpsamini kui üks.

Sõpradeks saada kse kõige kergemini nooruses, kuid noorpõlvesõprused pole alati püsivad. Ei tunta veel küllalt inimesi ja elu ning see toob hiljem mõnikord pettumusi. Kui lisanduvad veel eemalolek ja erinev haridus ning erinevad kutsed, siis võiakse lõppeks sisemiselt hoopis võõraiks muutuda. Vanemas eas sõlmitud sõprus-sidemed toetuvad küpsemaile kogemusile ja on tavaliselt püsivamad, sõprused kuni surmani. Suurem ettevaatlikkus väldib pettumusi. On loomulik, et sõpru otsitakse esmajoones oma seltsimeeste hulgast. Siin on kerge avastada neid omadusi, millele võib rajada sõprust.

Sõpruse ehtsus tõestub elusuhetest tingitud katsumistes. Selliseks katsumiseks on näiteks ühe sõbra abiellumine. Abiellunu satub uude ringi, kus ollakse õigustatud nõudma tema armastust, tähelepanelikkust ja hoold. Perekonna ja selle kohustuste eest peab sõprus malbelt tagasi tõmbuma. Ent ehtsat sõprust see ei kahjusta. Ka erinevad saatused panevad sõpruse proovile ja võivad sidemeid lõdvendada. Tõsiselt võivad sõprust tumestada vaadete erivused tähtsais küsimusis, eriti poliitika ja usu alal. Ägedaloomuliste inimeste juures võib siin vanagi sõprus kõikumal lüüa. Õige sõprus aga ei komista nende vasolude otsa. Teineteise seisukohti austades nenditakse: selles või teises küsimuses mõtleme erinevalt, kuid jääme siiski häädeks sõpradeks! Kauaaegne eemalolek mõjub paratamatult sõprust jahendavalt, kuid ta ei hävita ehtsat sõprust.

Raskeimaks sõpruseprooviks on ühe sõbra õnnetus. Õigusega ütleb rahvasuu, et ehtne sõprus tõestub õnnetuses. Tõepoolest, kui üks sõpradest satub hätta ilma süüta, on teine tingi-

mata kohustatud teda aitama. Pole kõrgemat ja ilusamat inimlikku tegu kui sõbra oma, kes sõpra hädas maha ei jäta. Veidi teissugune on olukord õnnetuse puhul, milles kannataja ise on süüdi. Sedagi hindab sõber teisiti kui võõras. Õilis inimene usub sõbra süülisust alles siis, kui pole enam vähimatki võimalust kahtlemiseks. Ta on viimane, kes seda usub. Ta peab sõpra kaitsma ja toetama, kuni see vä-

hegi võimalik. Ja kui süü on tehtud päevselgeks, siis püüab sõber seda vähemalt pehmendada. Ainult kui tegemist on ebaausa käitumisega, siis on ka sõprusel piir. Ent veel siingi jääb kokkuvarisenud sõprusest järele midagi õilsat ja liigutavat: kustumatu kaastundmus.

Saksakeelsest kogust „Lebenskunst und Lebensfragen“ tõlkinud P. R a h e.

AUGUST RÖÖP,
Pärnu I Güm. õpetaja

Kuidas koguda koolis „Kevadiku“ tellimisi

Mitmesuguseil põhjusil on õpilaskonnas noorsoo-ajakirjade kasutamine olnud tagasihoidlik.

Eriti on maksnud see senini noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakirja „Kevadik“ kohta: tellimisi on olnud vähe.

Ometi on ajak. „Kevadikul“ voorusi, milliseid paljud teised samaliigilised kaugeltki ei evi samal määral, mispärast on hädavajalik püüda viia õpilased tihedasse kontakti mainitud noorsoo-ajakirjaga rohkete tellimiste kaudu.

Edu ses asjas on kindel, kui õpetajad hakkaksid õpilastele usaldatavaks nõuandjaks.

Õpetaja-nõuandja saavutab „Kevadiku“ soovitamisel parimaid tulemusi, kui ta ei karda näha selleks vaeva ja on veendunud selles, et nii saab tõsiselt aidata õpilasi enesearendamisel.

Enne kui soovitada tellida ajakirja, selgitatagu õpilastele enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse küsimused, juhitaugu nende tähelepanu mitmesuguseile vahendeile nende küsimuste lahendamiseks, kusjuures rõhutatagu eriti noorsoo-ajakirjade tähtsust.

See tehtud, tutvustatagu õpilasi „Kevadikuga“. Valitagu selleks „Kevadikust“ sobivad (eri klassidele erisugused — vastavalt arengule, vanusele, huvidele) tutvustamispaalad. Loetagu need klassis ette. Loetu võetagu arutelule, märgitagu, mida huvitavat, uudset ja vajalikku ta pakub. Tulemus: ajakirjast on tõesti mitmeti kasu, temas leidub palju mitmekesist ja huvitavat.

Lugupidamine ajakirja vastu kasvab, kui juhitaakse õpilaste tähelepanu sellele, et „Kevadiku“ toimetuse kolleegiumi kuuluvad ülemaaliselt tuntud kirjanikud, kunstnikud, doktorid ja professorid jne. Seejuures sobib rõhutada, et mainitud suurused pooldavad karsket maailmavaadet ja et õpilastel ei sobi häbeneda astuda nendega ühendusse „Kevadiku“ kaudu enesekasvatuse otstarbel.

Ühtlasi juhitaugu õpilaste tähelepanu „Kevadiku“ kui väärtusliku enesearendamisvahendi odavusele.

Mõningal määral virgutab õpilasi ajakirja hoogsamale tellimisele seegi, kui juhitaakse tähelepanu sellele, et iga h a r i t l a n e (kes ei taha olla see?) on otse kohustatud (kui majanduslikud olud vähegi võimaldavad) olema tihedas kontaktis välismaailmaga, eriti mõõtuandvate ja inimarengut

A. H.-Tammsaare †

*1. III 1940. a.
suri tõe ja õiguse otsija
Anton Hansen - Tammsaare. „Kevadiku“ - noored seisatuvad leinas värskel kalmukünkal — ja süvenevad harduses suure geeniusse loomingu-
gusse, et rikastuda kogu rahvale ja eriti noorusele jäetud võrratult kallist pärandusest.*

juhtivate suurustega, samuti teiste noortega ja üldse noori arendavaga ajakirjade kaudu.

On õpilased igati valmistatud ette, siis leitagu ajakirja tellimise teostajaks igast klassist õpilane, kes peab auasjaks võtta vastu tellimisi ja tellimisraha. Tema koostab ka tellijate nimestiku ja märgib aadressid.

Aeg-ajalt (tellimine ei tarvitse teostuda kiiresti: on vähem tulemusi) päriku õpetaja-nõuandja sobival juhul möödaminnes, kuidas edeneb tellimine palju neid on juba jne. samuti informigu tellimiste käigust mõnes muus (sobivam paralleelklassis) klassis. (Võistlus.)

Selgub seejuures, et tellimine tikub millegi pärast (mõne kaasõpilase eitav suhtumine jne.) soikuma, küsitagu klassis, kes on juba tellinud ajakirja ja lastagu põhjendada oma teguviisi; samuti mittetellijaid. Sageli neil juhtumeil paljud kõhklejad otsustavad tellida, püüdes kuidagi vabandada senist loidust. Mida vähem seejuures avaldatakse survet, seda parem.

Et ajakirja ei jäetaks tellimata raha pärast, on mõistlik võimaldada tellimisraha tasuda mõne päeva, nädala või isegi kuu pärast. Enamik tasub esimesel võimalusel.

Eks igal õpetajal leidu hää tahtmise puhul omad võtted usalduse ja lugupidamise äratamisel „Kevadiku“ vastu.

Kasutatagu neid ja toetatagu tõsiselt senisest palju suuremal määral õpilasi „Kevadiku“ tellimisel ja väärtuslikku enesekasvatust vahendit „Kevadikku“ rohkete tellimistega. Selleks edu!

Ekслиibrisest

1.

Mitte kaua pärast trükikunsti leiutamist, igatahes juba XV sajandil, hakati raamatu teatavale isikule kuulmise märgistamiseks tarvitama ekслиibris. Ekслиibris on trükitehnilisel teel paljundatud väike sedelike, millele on märgitud omaniku nimi ja mida illustab mingisugune graafiline kujutus. Oma nimetuse on sedelike saanud temale tavaliselt märgitavast kahest ladinakeelsest sõnast „ex libris“, mis tõlkes oleks: raamatuist, raamatute hulgast. Selline sedelike kleebitakse raamatu esikaane sisemisele küljele, ja nii see asendab raamatusse selle omaniku nime kirjutamise vajadust.

Raamat eriti oma tekkimisperioodis, s. t. trükikunsti leiutamisel, oli väga kunstipärane, aga ka palju vastupidavamast materjalist kui praegu, sääljuures õige kallihinnaline. See pärast isiku nime käsitsi raamatusse kirjutamine tähendas suurt patustamist trükisõnalise väärteseme vastu. Nõnda siis laskiski bibliofiil oma raamatukogu omandimärgiks kunstnikul või asjatundjal valmistada kauni ekслиibrise. Et selleaegsed raamatukogud võisid kuuluda ainult jõukatele isikutele, siis näeme neil ekслиibriseil kõige sagedamini esinevat sugukonna vapi kujutust. Hilisemal ajal hakati kasutama ka igasuguseid muid kujutusi raamatukogu omaniku huvide, välimuse, ametiala, ümbruse jne. iseloomustamiseks.

Nõnda säilitati raamatu trükikunstiliselt kokkukõlastatud üldmõju, ja raamatu siirdumisel teise isiku raamatukokku võidi sellelt eemaldada endise omaniku ekслиibris ilma raamatut rikkumata, või lihtsalt kleepida sellele pääle uue omaniku ekслиibris.

Igatahes vanadelt raamatutelt ekслиibriseid eemaldades võime praegugi leida ühe alt teise, ja mõnikord selle alt veel kolmandagi. Kuna raamatu iga on tublisti pikem inimeast, siis raamatu kuulumine ainult ühele isikule on tõesti niivõrd möödaminev, et see ei õigusta omaniku nime kirjutamist raamatusse, tavaliselt veel tiitelilehele, mis muudab selle ilme määrdinuks, liialt intiimseks ja teistele ebasümpaatseks.

Aegade jooksul raamatutodangu järkjärguline mehhaniseerimine ja äritsemisobjektiks muutmine viis vähjakäiku trükiste kunstipärase külje. Nõnda ühenduses raamatu esteetilise palge halvenemisega vähenes ka lugupidamine raamatu vastu, et omanik võis sellesse igasuguste märkuste tegemise „kangelasteoga“ hakama saada. Kuid alates läinud sajandi teisest poolest rööbiti väärtuslike raamatute trükitehnilisel kunstipärase ilme tõusuga ja raamatute maitseka köitmise levimisega on raamatuisse omaniku nime märkimine hakanud kiiresti taganema ekслиibrise ees.

Kahjuks on meil koduse raamatukultuuri esteetiliste taotluste suureks pidurdajaks, nii imelik kui see ka esimesel silmapilgul näib, avalike ja kooliraamatukogude mõju. Haridustööks väheste kapitalide tõttu on nende raamatukogude toetuseks või täiendamiseks minevad summad kujunenud nii väikesteks, et ei suudeta määrinud ja lagunenud raamatuid asendada uutega, kõnelemata raamatutele nägusama kõite andmisest. Sellega osalt kaasas käiva hoolimatuse, osalt maitse ja paremate eeskujude puudumise tõttu on raamatukogude raamatud taotud täis templijäljen-

Rootsi kirjaniku Verner von Heidenstami eksliibris läinud sajandi lõpult. Vähendatud veerandi võrra. Joonistatud rootsi nimeka kunstniku Oskar Bjorki poolt Heidenstami luuletuse ainesel.

deid, tiitelleht tehtud kirevaks üldnimestiku, liigi, kapi, riiuli jne. numbritest. Kuna need raamatukogud on meie tähtsamaiks mõjustajaiks ja raamatukultuuris eeskujuandjaiks, siis on meil just nende esteetilise taseme tõstmiseks väga palju teha.

2.

Eesti maaalal varasemate eksliibrise omanikeks olid kohalikud sakslased. Selliseid eksliibriseid on teada juba paarist eelmisest sajandist. Need balti-saksa eksliibrised ei paku oma ainevallalt kuigi palju, püsides heraldika nappides raamides, kuid tehniliselt on need sageli viidud vormitaiuslikkusele selleaegsete nimekate kunstnike poolt.

Eesti oma eksliibris võib tagasi vaadata ka juba oma saja-aastasele elueale. Seni teadaolevaist on vanim 1840. aastatest pärit Rapla Piibli koguduse oma, mis on küll veel trükitehniliselt lihtne ega kujuta enesest mingit graafilist kunstiteost.

Eesti kunstipärase eksliibrise loojaks on Kristjan Raud käesoleva sajandi esimestel aastatel valmistatud eksliibristega G. Ristile ja M. Meremaale. Mõned aastad hiljem seltsisid temale Rud. Lepik, N. Triik, K. Mägi, H. Kompus, A. Tassa jt.

Eksliibrise viljelemine saab suurema hoo alles riigi iseseisvumisega. Eriti on aga eksliibrise omanike arv tõusnud pärast 1935. a. toime tulnud raamatuaastat, millal korraldati sellega ühenduses hoogsamat eksliib-

riste propagandat küll ajaleheartiklite, küll eksliibrise näituste jne. näol.

Praegu nimekaimaks eksliibrise valmistajaks peetakse kunstnik Eduard Viiraltit, kelle vormitaius on tõesti silmapaistev, kuigi käesoleval ajal aga juba kunstniku eneseotsinguile, meeleolude tõlgendusele ja seetõttu ka eksliibrise omaniku isikupärasusele liiaks vähe ruumi jättev, oma rutiinis meenutades rahatähtede ornamentikat. Nõnda tuleb arvata, et Kristjan Raua joonistatud eksliibrised oma õhulise sümboolikaga on säilitanud selle ala pioneerile ikka veel loovalt-kunstilise esikoha.

Viimasel ajal on eksliibriseid arvukamalt loonud A. Vabbe, H. Mugaasto, O. Kangilaski, E. Kollom, P. Luthlein, R. Kivit, J. Vahtra. Kuid kunstilisest seisukohast tuleb nimetatute juures kõneste ainult kolme esimese looming, kuna teiste oma on suuremas osas piirdunud suure produktsiooni ja kujutlusvõime piiride kui ka tehnika tõttu tarbegrafilise käsitööga. Selle eest on meil aga rida häid eksliibriseid paljude kunstnike ja asjaarmastajate juhuslikumaist harrastusist. Üldiselt on aga eesti eksliibris oma arvult ja kunstipärasuselt veel tublisti taga ka Läti eksliibriseist, kus eriti R. Suta, Vidbergs jt. on saavutanud väga õnnestunud tulemusi.

3.

Igale raamatuharrastajale, kel on isiklik raamatukogu, peaks olema auasjaks muretseda endale eksliibris. Ent nii nagu oma raamatukogu tuleb käsitleda suure armastusega, samuti isikliku eksliibrise muretsemist tuleb võtta terava tähelepanuga ja järelekaalumisega.

Kuna eksliibris mingil kombel peab püüdma tabada omaniku isikupärasust, huvisid, raamatukogu koosseisu või midagi muud säärast, siis ei või leppida ükskõik millise piltkaunistusega. Eksliibrise valmistamisel kunst-

niku poolt antagu sellele ikka vastavaid juhtnööre oma soovide suhtes, teinekord joonistatagu see kas või mingi visandi kujul ette. Ja enne joonistuse puhtal kujul valmimist tutvutagu kunstniku mustanditega, millest nõutatagu kolm või rohkem võimalikku varianti. Igatahes on siis juba parem enese valmistatud ekšliibris, kui et saada seda raha eest mõnelt lohakalt vähese loominguvõimega või suure produktsiooniga pinnapäälseks saanud kunstnikult.

Ei tule just eelistada puulõike tehnikas antud ekšliibriseid, või kui — siis peab see olema lihtsamate pretensioonidega, kuid selle väljatöötamise suhtes tuleb olla nõudlik. Puulõike praeguse moesolemise ja odavuse tõttu on leidnud see silmapaistvat kasutamist, kuid andnud ühtlasi rea halbu ja ebaõnnestunud töid. Paremad on siis ikkagi tsinkograafilises söövitustehnikas valmistatud ekšliibris, millele soovi korral võib odavuse mõttes linoolist lõigata juurde teist värvi kliše.

Silmas tuleb pidada, et ekšliibrise pilt ei oleks väga paljude esemete kujutamise üle koormatud. Just vähesus mõjub hästi omapära esile tõstvalt. Klassilisemad ongi siin Kristjan Raua valmistatud ekšliibrised.

Eelistada tuleks ekšliibriseid, mis kujutavad mingit tegevust, oleksid sisult teatavalt dünaamilised. Kuid kuna just selline pilt eeldab ka suurt kunstnikku, siis mõnigi kord tuleb ometi soovitada natüürmorte, maastikupilte ja ornamente, kuna need vähem võimaldavad kunstilisi ebaõnnestumisi ja ülepingutusi.

Ekšliibrise pildi aine ei peaks olema midagi raskestiloetavat või kummaliselt ebamäärast. Ärgem püüdkem kujutada niivõrra igatsusi ja püüdeid, päälegi veel tõrvalontidega, ülestõstetud kätega jne.! Jäägem püsima igapäevatöö ja oma ümbruse raamidesse! Kujutused kutsealadest, igapäevane elu on kõige tänulikumaks materjaliks. Aga abstraktseidki asju

on võimalik anda edasi igapäevaaskelduste kujutamise kaudu. Töötav noor võib iseloomustada meie tööarmastust, mängiv laps meie iseloomu lihtsakoelisust, matkav noorur meie igatsusi ja edasiminekutahet, kütisetege mine maanoore sidemeid oma kodu ajaloo ja traditsioonidega. Igasugused pildid oma või vanemate kutsealadest, nagu sepa, kingsepa, kaupmehe, voorimehe, trükkali, puusepa jne. tööst annavad edasi siirast ning ausat suhtumist meie lihtsa, kuid seda enam armastusega tunnetatud miljö vastu. Omal kohal on alati hinnatavad realistlikud lõigud meie koduümbrusest, just avalikkusele vähem tuntud või hoopis tundmatuist inimasulaist, pildid tööpaigast, armsaks saanud toakesest jne. Sageli need võivad olla sama hästi antud edasi ekšliibrise omaniku oma joonistusoskuse kaudu, olgu see oskus mõnikord kui algeline tahtes, kuid tõetruudust tabada oskav. 10-14-aastase noore raamatukogu, mis on saanud tema enese poolt hoolikalt valmistatud ekšliibrise, on kaunim just sellise ekšliibrise tõttu, kuna see peegeldab selle aja õrna suhtumist ning lihtsameelsust, ja on hiljem mälestusesemenagi omanikule kallis.

On elemente, mis ekšliibriste juures on leidnud juba väga palju tarvitamist, nii et need palju omapära pakkuda ei suuda, pigemini räägivad mõnigi kord ekšliibrise omaniku banaalsest maitsest. Seepärast tuleks ekšliibrisel vältida kombinatsioone raamatutest, veel vähem aga tarvitada niisuguseid kujutusi nagu öökulli,

Saksa ekšliibris. Vähendatud veerandi võrra. Kujutab omaniku nime järgi karjast. Ekšliibrise ümber on põimitud moraalitsev hoiatus riimitult.

Eesti vanemaageid eksliibriseid. Joonistatud Hanno Kompuse poolt W. Kurele a. 1914. Eesti kollektsionääride seas seni haruldusi, kuna on teada säilinud olevat ainult kolm eksemplari.

päikest, liivakella, vappi, põlevat küünalt, päaluud ja täiskasvanud alasti inimesi.

Suuruselt olgu eksliibris tagasihoidlik. See ei tarvitseks küll olla suurem kui 5×7 sm, võiks aga olla veelgi väiksem, olenevalt kujutusest. Sellisele eksliibrisele tsinkograafiliselt kliše valmistamine läheb maksuma umbes paari krooni ümber. Arvestades trükkimise kuludeks samapalju juurde, kui see toimub ühes värvis, ei ole need kulud kokku just ülepääsematud. Kui me tahame eksliibrise kavandi lasta valmistada mõnel paremal kunstnikul, tuleb lisakulusid veel umbes 15 krooni ümber. Noortele eriti väljaspool Tartut oleks siin „Kevadik“ alati abiks nii teoreetiliselt kui praktiliselt.

4.

Kui me oleme saanud juba endale isikliku eksliibrise, siis toob see enamjaolt kaasa huvi suurenemise teiste eksliibrise vastu. Teistega oma eksliibrise õnnestumise või ebaõnnestumise üle arutades tekib tahe osa oma eksliibriseid vahetada teiste eksliibrise vastu. Nõnda muutume tähelepandamatult ühtlasi eksliibrise kollektsionäärideks.

Kuid selline eksliibrise kollektsionääride tekkimine on saanud kõikidele kultuurimaadele omaseks. Nõnda juba läinud sajandi lõpust algas Euroopas bibliofiilide seas hoogus eksliibrise kogumine. Raamatuteadusse võeti eksliibrise kirjeldamine ja nende valmistamise kui ka rakedamise uurimine. Et Eestis on väike-riik, siis meie eksliibrisel on küllaltki

suur tähtsus rahvusvaheliselt, kuna meie elanike arvu vähesuse ja raamatukogude arvulise nappuse tõttu eesti eksliibrised suhteliselt suurriikide omadega arvestatakse harulduste hulka. On tekkinud välismaal eksliibrise otstarbekamaks hankimiseks kollektsionääride organisatsioone, korraldatakse näitusi, antakse välja erialalist kirjandust ja vastavaid ajakirju.

Eestlasist eksliibrise kollektsionääre tunneme alles hilisemast ajast. Neist tuntuim on surnud bibliotekaar Udo Ivask, kes kogus ja uuris päämiselt vene eksliibriseid ja kelle eksliibrise kogu säilitatakse praegu Moskvas Rumjantsevi muuseumis.

U. Ivaski eksliibrisetekogu teisedid said aluseks kadunud antikvaari Ed. Viira kollektsioonile, kes täiendas seda kogu märgatavalt. Kahjuks ei ole see kogu leidnud seni teaduslikku uurimist. Selle eest on ülikooli raamatukogu juhataja Fr. Puksoo poolt alates 1924. a. rendatud eksliibrise kollektsioon leidnud omaniku poolt hoolikat käsitlemist, olles praegu Eestis üheks väljapaistvamaks koguks. Eestis on eksliibrise kollektsionääre praegu umbes paarisaja ümber, kusjuures kõige suuremad eksliibrise kogud — 2000 erinumbri ümber — kuuluvad muulastele: J. Genssile, kes on meil ühtlasi innukamaks eksliibrise propageerijaks, ja H. Martinsonile.

Eksliibrise kollektsiooni arendamiseks on oluline nende korraldamine. Iga saadud eksliibrise juures tuleb püüda kindlaks teha, kunas see on valmistatud ja kes selle on teinud, millises trükitehnikas paljundatud, mida eksliibris on sisult kujutada tahab, milline elukutse on eksliibrise omanikul ja kus linnas või maakonnas ta elab, kui suur on eksliibrise omaniku raamatukogu, ja kas leidub veel teissuguseid sellenimelisi eksliibriseid. Kui eksliibrise saame kolmandatelt isikutelt, siis veel, kas nimetatud isiku raamatukogu on juba likvideeritud

või mis kombel on eksliibris sattunud käiku.

Et eksliibrised on erineva suurusega, siis kogumisel tuleb need kleepida tumedat värvi kartongist leheketele, igale lehele ainult üks. Kleepimisel ei tehta liimiga kokku enam kogu eksliibrise tagakülge, nagu me toimisime nendega oma isikliku raamatukogu juures, vaid ainult ülemine äär umbes poole sm laiuselt. Kui me lehekesteks kasustame toonpaberit, võimalikult mõnda paksemat sorti, siis saab sellest lõigata lehti suuruses $14 \times 19,5$ sm, mis küllaltki sobiv. Iga niisuguse eksliibrisega varustatud lehekese tagaküljele paigutatagu sedelike hangitud andmetega vastava eksliibrise kohta.

Edasi paigutame need lehekeseid teatavasse järjekorda. Teeme kõigepeält vahet kodumaiste ja juhuslikult saadud teiste maade eksliibrise vahel. Eksliibrise omaniku nime järgi asetame need siis tähestikulisse järjekorda. Seda võiks teha ka kunstniku nime alusel, aga see on vähem otstarbekas, kuna teatavate eksliibrise kunstnike nime ei saa iialgi kindlaks teha. See ei kaota aga võimalust, et me teatavatel juhtudel ajutiseks liigitame oma eksliibrise kogu ümber ja teeme nimestiku oma eksliibrise kunstnike, eksliibrise omanike kutsealade, asukohtade jne. alusel vastavate ülevaadete saamiseks.

Kuigi eksliibrise kollektsionääri

uhkuseks on tema eksliibrise arv, ei tohi eksliibriseid ometi lugeda päris lihtsalt arvu järgi, vaid erinevate kujutuste arvu järgi. Teiste sõnadega: eksliibrised, mis on trükitud sama klišeega, kuid erinevale paberile või erineva värviga, kuuluvad küll kollekttsioonis paralleelsetena säilitamisele, kuid nad kõik värvid ja erinevad paberid kokkuarvatult moodustavad arvuliselt ikkagi ainult ühe eksliibrise. Igasugune teine nende arvu lugemine oleks kunstlik ja poseeriv.

Erilaadsete kunstiteoste koguna omab eksliibrise kollekttsioon kindlasti omapärast võlu, mida ei saa asendada postmarkide ega teiste graafiliste esemete kogumine. Kuski ütleb Hanno Kompus nende kohta nii tabavalt:

„Silmitsetagu neid pealtnäha nii vähenõudlikke lehekeseid, neid eksliibriseid, raamatumärke, — ning avaneb terve maailm vorme, mõtteid, sümboleid, lõpmatu rida tahteid, teostusi ja individualiteete, kinnipüütuna joonte ja pindade, valguse ja varju ja mõnikord ka värvide kummalisse mängu. Need väikesed lehed kogumikus jutustavad maailma ammendamatuses; ja kuna väga paljud neist lausuvad mõtteid, mida me veel pole mõelnud või mitte nõnda mõelnud, näitavad kujusid, mida me varem pole näinud või mitte sellastena näinud, siis igaüks neist kuidagi ka avardab meie horisonti.“

EX LIBRIS

RIIGI-POLEVKIVI
TOOSTUS

Eesti uuemaageid eksliibriseid. Joonistanud H. Lepik.

Vähendatud poole võrra.

Sugestioon enesekasvatuses

Viimasel ajal on hakatud osutama erilist tähelepanu sugestioonile. On avastatud, et see on väga lähedalt seoses meie igapäevase eluga ja et teda võib kohata peaaegu kõigil tegevusaladel. See akuutne küsimus on aga seni jäänud ainult kitsamaisse ringkonnisse. Laiemais hulgis ei tunta seda veel küllaldaselt. See asjaolu on tingitud sellest, et puudub vastav eestikeelne kirjandus. Järgnevalt püüan võorkeelsete raamatute ja isiklike kogemuste põhjal teha mõningaid kokkuvõtlikke märkmeid sellest huvitavast küsimusest.

Mis on siis õieti sugestioon? See on tegevus, mis seisneb selles, et mingi mõtte sisendatakse teise inimese teadvusse. Nii siis lühidalt — „augu pähe rääkimine“. Võimet end ise sugereerida nimetatakse autosugestiooniks. Enesekasvatuses ongi meil tegemist just enda- ehk autosugestiooniga. —

Veel võime sugestiooni jaotada 1) teadvuslikuks ja 2) teadvusetuks. Viimane esineb hüpnoosi juures. Käesoleval juhul on meil tegemist peamiselt teadliku sugestiooniga. Kvalitatiivselt võime sugestiooni jagada: 1) positiivseks ja 2) negatiivseks. Seda viimast jaotust tuleb tähele panna sugestiooni rakendamisel.

Sugestiooni rakendamisel on aluseks sugestiooni elemendid — veendumus ja usk. Osa sugestiooni teoretikuid loevad sugestiooni elemendiks ka tahet, kuid teine osa lülitab tahte täiesti välja. Viimaste hulka kuulub ka prantsuse teadlane Coué, kes lähtub seisukohast, et tahe on küll suur jõud, kuid ta pöörduv peaaegu alati meie püüdeile vastu. Tahe seisneb alalises võitluses kujutlusega, kusjuures võitjaks jääb alati kujutlus. Kujutlus aga ongi see jõud, mida me

tahame autosugestiooniga endis esile kutsuda. Et kujutlust kergem oleks esile kutsuda, on tarvilik kõrvaldada tahte takistav mõju. Coué ei soovita ka seepärast tahte kasvatamist. Tema arvates saavutame sugestiooniga esilekutsutud kujutluse abil palju enam. Mõned näited, mida Coué toob kujutluse jõu kohta, aitavad meile selgitada ta väiteid.

Me oleme tähele pannud, et mõnikord me ei saa uinuda. Mida rohkem tahame magama jääda, seda ärksamaks muutume. See tuleb sellest, et üheaegselt tahtega kerkib meis üles kujutlus, et me seda ei suuda. See kujutlus suureneb proportsionaalselt tahte suurenemisega. Kui me aga endile sugereerime, s. t. kutsume esile kujutluse, et olemegi juba unised ja et uni hakkab ikka enam ja enam meie üle võimust võtma, siis uinume kohe.

Samuti on lugu ka kitsal pikal laual kõndimisega. Maha-asetatud laual suudab igüks vabalt selle ühest otsast teise kõndida. Kui aga asetame sama laua üle sügava kuristikku, siis ei suuda enam igüks sellel vabalt kõndida, sest ta kujutleb, et ta kukub alla. See kujutlus suureneb ikka enam ja enam ja haarab nii, et kukkumine on vältimatu.

Sellest võib jääda mulje, et me oleme nagu marionetid, kes võivad end liigutada ainult kujutluse armust. Kuid kujutlus ise on juhitav ja sellest asjaolust lähtudes võime selle teha oma mängukanniks. Kui oskame kujutlust kasulikult juhtida, siis valitseme endis määratud võimu. Kujutluse juhtimisega juhime ka oma saatust. Seepärast peame õppima kujutlust juhtima. Seda saavutame teadliku autosugestiooniga.

Autosugestiooni rakendamiseks on vaja tunda autosugestiooni tehnikat. Üldiste kogemuste põhjal on siin välja töötatud järgmised võtted: poolvali hääl, suletud silmad ja lamav asend. Need kõik on olulised selleks, et meie tähelepanu poleks kõrvale juhitud välismaailma poolt. Lühikeste sugestioonide juures on tähtis kordamiste arv. Ühelauseliste sugestioonide juures on soovitavaks kordamiste arvuks 20. Pikemate sugestioonide puhul vastavalt vähem. Lühikesi mõnesõnalisi sugestioone tuleb korrata kiiresti üksteise järele, võimalikult sagedasti. Mõned soovivad enne sugereerimist 5—10 korda sügavasti hingata. Mõnel juhul on selle viisi psühholoogiline toime suurem. Autosugestioon peab toimuma järjekindlalt igal hommikul peale ärkamist ja õhtul enne uinumist.

Nüüd mõned näited sugestioonidest. Näiteks olles hommikul peale ärkamist hinganud sügavasti 5 korga, lausume: „Täna läheb mul kõik hästi“, või kordame 20 korda lauset: „Iga päevaga läheb mul kõigiti (igapidi) paremini ja paremini“*). Hingeliste või kehaliste haiguste kõrvaldamiseks mõjub hästi lihtne sugestioon: „See möödub“ või „Ma saan terveks“. S. O. Marden toob raamatus „Tee oma elust meistriteos“ väga pika autosugestiooni eneseusalduse, iseseisva otsustus- ja algatusvõime kasvatamiseks. Ma esitan siinkohal ainult mõned laused: „Mu senine elu on olnud tõsiselt vilets ja mu karjäär ohustatud sellest saatuslikust puudusest mu vaimses seadeldises, mille nüüd olen otsustanud kõrvaldada. Mul on hea haridus ja ma olen väga edasipüüdlük. Pole olemas mingit põhjust, miks ma ei peaks edasi jõudma. Nüüdsest peale peab kõik teiseks muutuma. Ma loobun kõikumisest, otsustamatuse ning teistelt nõuküsimise harjumusest. Hakkan otsustama kiirelt ja lõplikult. Ma õpin usaldama omaenda otsust.“

*) E. Coué, „Selbstbemeisterung durch bewusste Autosuggestion“, lk. 16.

Ma ei oota kedagi, kes mulle ütleks, mida teha, või annaks mulle tõuke algatamiseks. Nüüdsest peale tegutsen iseseisvalt ja kõik, kes mu ümber, näevad, et ma pole enam see, kes olin eile, kui ma ei tundnud veel enese mõtteidki.“

Dr. Kronfeld raamatus „Hüpnosis ja sugestioon“, arwab, et sugestiooniga on võimalik tõsta närvilise inimese endakoondamisvõimet ja psüühiliselt tasakaalutu inimese eseneusaldust ja seega võib kaudselt teatud piirini esile kutsuda ka suuremat jõudlusvõimetunnet, vähemat väsimust ja töötamiskergust, kuid puupeast geeniust teha pole siiski võimalik.

Enesekasvatases omab suurt tähtsust õilsa iseloomu ja maailmavaate kujundamine. Seda saavutame väga lihtsalt, arendades kõige harilikumaid omadusi autosugestiooni abil. On tõik, et enamik suurmehi on omanud ainult keskpäraseid võimeid, kuid nad on neid arendanud ülimalt määrani. See pärast võime ka meie endile sugereerida: „Kui teised suudavad seda ja seda saavutada, siis pean ka mina suutma,“ või „Kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest“.

Peab alati end veenma sihi saavutamiseks; siis ka saavutatakse see. Me peame kõigesse, mida me teha tahame või ette võtame, suhtuma kergeusega. Siis rakendame just niipalju jõudu kui seda on vaja, ja hoiame ära asjata jõu- ja energiakulu. Ülesande lahendamisele asudes sugereerime endile: „See on ju kerge, ime lihtne, otsekui lapsemärg.“ Meie sõnavarast peavad olema kustutatud niisugused sõnad ja väljendid nagu: raske, võimatu, see ei edene, ma ei saa parata ja teised. Need kõik on negatiivsed sugestioonid. Nad sisendavad meile halbu eelarvamusi. Kui võtame asju kergeina, siis muutuvadki nad kergeks ja me ei märka seejuures väsimust, kuigi see meilt pingutust nõuab. Ma olen sageli lahendanud ristsõnu, mille juures seisab märkus „raske“ ja olen tähele pannud, et siis, kui ma pole seda märkust üles-

ande lahendamisele asumisel märganud, toimub lahendamine palju lihtsamini kui siis, kui olen märganud sõna „raske“ juba alguses. Viimasel juhul pole lahendamine sageli üldse õnnestunud. Siit nähtub selgesti, millist psühholoogilist mõju võib avaldada üks tühine sõna.

Ka isiklik õnn (õnnelikkus) on sugestiooniga mõjutatav. Õnnelik on see inimene, kes ei vaeva end tühiste muredega. Seepärast, kui tunneme end kurvana, masendatuna, rõhutatuna, sugereerime endile vastupidist: „Ei, ma pole kurb, ma muutun rõõmsaks, ma olen koguni õnnelik.“ Seepärast me ei pruugi sugugi mõelda, mille pärast me oleme õnnelikud. Kui kannatame valu või hingepiina siis mõtleme millelegi lõbusale; siis me ei märkagi piinavat valu — oleme kõrvaldanud võimaluse negatiivsete sugestioonide esilekerkimiseks.

Negatiivsed sugestioonid haigele mõjuvad haigust süvendavalt. Isegi täiesti terved inimesed võivad haigestuda, kui nad seda aga kujutlevad. See annab ka arstiteaduslikult põhjendada. Kui näiteks istutakse tõmbetuules ja järsku mõeldakse: „Nüüd ma haigestun,“ siis võib see tõeks saada, sest hirm tõmbab veresooned kokku, veri tuikab aeglasemalt, keha vastupanuvõime haigustele väheneb pöörase kiirusega ja kõigil haigusil on vaba juurepääs.

Suurt tähtsust sugestioonile tuleb omistada ka mitmete pahede vastu

võitlemisel, nagu laiskus, korratus, suitsetamine ja joomine. Paljudest parandamatuks peetud joomahaigeist on hüpnootsi ja sugestiooni teel saanud korralikud inimesed.

Sugestiooniga saavutame häid tulemusi ka enesevalitsemise ja moraalsete omaduste kasvatamisel. Siin tuleb samuti nagu eelmistelgi juhtudel astuda võitlusse negatiivsete sugestioonidega ja mõjutada end positiivsete sugestioonidega.

Kõigest eelpooltoodust võime järeldada, et sugestioon on suur jõud, mida saab rakendada kasulikuks otsarbeks — käesoleval juhul enesekasvatamiseks. Seepärast peame õppima kujutlust juhtima, et see omakorda juhiks meid. Juhul, kui meie seda teeme, võime kogeda õige pea, et me oleme need, kelleks me end ise teeme, mitte need, kelleks meid saatus teeb — me juhime ise endi saatust. Meie elu muutub ilusamaks, väärtuslikumaks.

Suurenenud elunõuded sunnivad meid rohkem rõhku asetama enesekasvatusele ja -arendamisele, et paremini elus läbi lüüa. Seepärast peame selleks kasutama kõiki vahendeid, et paremaid tulemusi saavutada. Sugestioon — õigemini teadlik autosugestioon — kuulub iseenesestmõistetavalt nende hulka, ja mul ei tarvitse rõhutada, et sellele tuleb erilist tähelepanu osutada. Seda enam, et see on üks lihtsamaid vahendeid.

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind $\frac{1}{1}$ a. 75 s., $\frac{1}{2}$ a. 40 s., üksiknr. 15 s
Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja prof. dr. A. Koort.

„Kevadiku“ toimetuse: H. Mark (tegevtoimetaja), A. Laidsoo, V. Lang, A. Raska, A. J. Toom, I. Tork.

„Kevadiku“ toimetuse kolleegium: kunstn. Ed. Ahas, dr. A. Annist, insp. E. Jaanvärk, nõunik A. Kalamees, prof. E. Kant, prof. A. Koort, õp. A. Kuum, prof. J. Köpp, peainsp. J. Lang, dr. A. Luha, klj. J. Parijõgi, prof. E. Poom, dir. J. Port, insp. S. Pruuden, dir. F. Puksoo, prof. K. Ramul, prof. D. Rootsmäe, prof. P. Tarvel, dr. J. Tork, dir. K. Treffner, õp. R. Vokk, helilooja E. Vörk.

E. Noorsoo Karskusliidu teateid.

Karskuskursused

Tapa Gümnaasiumis ja Narva I Gümnaasiumis korraldati k. a. veebruaris. Kumbki kursus koosnes 4 loengust, millistest kolm peeti E. Noorsoo Karskusliidu esindajate poolt, 1 — kohaliku õpetaja poolt nii Tapal kui ka Narvas. Kursusest osavõtjaid oli Tapal — 30, Narvas — 50.

Karskuseksam Narva I Gümnaasiumis

korraldati k. a. veebruaris pärast karskuskursuse lõppu. Eksami sooritasid 30 õpilast.

Tallinna noorte karskuskursus

2. ja 3. märtsil s. a. toimus E. Noorsoo Karskusliidu ja Tallinna Noortekomitee ühisel korraldusel. Ettekandeid oli kursusel 12; neist osa peeti Tallinna lähedal Kose Vabaõhukooli ruumes. Osavõtjaid oli 126 — Tallinna koolidest ja noorsooorganisatsioonest väljaspool kooli.

Rakvere ja Virumaa noorte karskuspäeva

14. aprillil s. a. korraldas E. Noorsoo Karskusliit koos Virumaa ja Rakvere Noortekomiteedega. Karskuspäeval oli 7 loengut. Osavõtjaid — 53.

Liidu XI suvipäevad

kavatsetakse korraldada Jänedal 9.—10. juunini s. a. Kava koostamine on praegu käsil.

Karskuskasvatus koolide õppekava

Haridusministeeriumi Kooliosakonna ülesandel koostas Liit esimehe dr. J. Tork'i juhtimisel keskkoolide ja gümnaasiumide õppekavade seletuskirjade jaoks karskuskasvatuse üldkava koos seletustega. Materjale selle ülesande täitmiseks palus ja sai Liit Soomest, Rootsist ja Šveitsist.

„Kevadiku“ tellimisi

on sel aastal Liidu liikmesorganisatsioonidest kõige rohkem kogunud Pärnu I (Poegl.) Gümnaasium õ/ü „Püüe“, nimelt 114 aastatellimist. Liidu juhatus määras selle eest õ/ü „Püüdele“ preemiaks 15 krooni eest kirjandust.

Uusi liikmesorganisatsioone ja kaastöölisi.

Käesoleval aastal on Liidu liikmeiks registreeritud järgmised organisatsioonid:

1. Tartu Kommertskooli Humanitaarring.
2. Tallinna Õpetajate Seminari ja Pedagoogiumi Õpilaspere.
3. Metsatehnikumi Õpilasing.
4. Keila Põllunduskooli Õpilaskooperatiiv.
5. Lihula Erarealkooli Õpilasing.
6. ÜENÜ Iisaku Osakond.
7. ÜENÜ Mädapea Osakond.
8. ÜENÜ Rõusa Osakond.
9. ÜENÜ Karitsa Osakond.
10. ÜENÜ Jõepeere Osakond.
11. ÜENÜ Kiltsi Osakond.
12. ÜENÜ Satseri Osakond.
13. ÜENÜ Mäetaguse-Metsküla Osakond.
14. ÜENÜ Palmse Osakond.
15. ÜENÜ Põlva-Mammaste Osakond
16. ÜENÜ Alavere Osakond.
17. ÜENÜ Naistevälja-Nõmküla Osakond.
18. ÜENÜ Tartu Osak. Noorte Ringi Kirjanõudusrühm.
19. Kammeri Maanoortering.
20. Rootova Moonoortering.
21. Lustivere Maanoortering.
22. Raeküla Maanoortering.
23. Vana-Saakuse Maanoortering.
24. Holdre Maanoortering.
25. Viru-Jaagupi Maanoortering.
26. Aruküla Maanoortering.
27. Rahuste Maanoortering.
28. Rimmu Maanoortering.
29. Kivijärve Maanoortering.
30. Soo Maanoortering.
31. Kamari Maanoortering.
32. Lahimuse Maanoortering.
33. Luke Põllumeeste Seltsi Maanoortering.
34. Karula-Vähero Maanoortering.
35. Kavastu (Virumaa) Maanoortering.
36. Kõnnu (Saaremaa) Maanoortering.
37. Põdrangu Maanoortering.
38. Võhmata-Poistevälja Maanoortering.
39. Võõpsu Maanoortering.
40. Tarvastu I Maanoortering.
41. Haljala Maanoortering.
42. Painküla Maanoortering.
43. Kadila Maanoortering.
44. Voore Maanoortering.
45. ÜENÜ Pillapalu Maanoortering.

(Järg „Kev.“ järgm. numbris.)

Uuteks kaastöölisteks on registreeritud: Arnold Oksa, Hindrek Hella, Ellen Liiv, Kaarel Ilmastalu, August Nurk, Endel Parikas, Villem Muld, Ludmilla Arikas, Heinrich Meri, Robert Vahisalu ja Lembit Saulep.

Ajakiri

„TÄNAPÄEV“

Ilmub üks kord kuus.

Tellimishinnad:

1 aastas	Kr. 4.50
1/2 „	Kr. 2.25
1/4 „	Kr. 1.20
Üksiknumber	Kr. —.45

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid. raamatukauplused ja usaldusmehed üle maa. Tellimisraha võib maksta ka meie posti jooksvale arvele nr. 2518 või saata postmarkides talitusele.

.....
Iga teadlik, demokraatlikult mõtlev kodanik on tänapäeval
otse kohustatud lugema — tellima „Tänapäeva“!
.....

Ajakirja „Tänapäeva“ toimetis ja talitus asub Tartus, Suurturg 10,
telefon 33-21, posti jooksev arve 2518.

Noored muusikasõbrad!

Kui teie kogus puuduvad need üliharuldased laulukogud, siis muretsege need meilt:

Abel, P.: Lauu pärlid. Nelja healega laulud meestekoorile	Kr. —.35
Brandt, F.: Pisukene laulu- ja mängimees. 1869	„ —.45
Eesti tänu-laulu-pidu laulud. 1880	„ —.35
Ilmalikud meestekoorid. 36 laulu. 1870	„ —.45
Jannsen, Johann: Eesti laulik. 1861. 120 laulu.	Kr. 2.25
Jung, J.: Laulud kahe ja kolme häälega. 1876.	„ —.45
Kappel, J.: 10 laulu meestekoorile. 1894.	„ —.30
„ 12 laulu segakoorile. 1885.	„ —.25
Kuhlbars, F.: Kuulsad vaimul. segakoorid. 1871	„ —.45
„ Vanemuine, meestekoorile. 1870	„ —.45
Rinne, G. F.: Laulo I, II ja III jagu. 1866	„ 1.70

Antikvariaat „VAHT“

Tartus, Ülikooli 30
Tallinnas, Pikk 3

Posti jooksev arve nr. 2480

